

PLAN

Verksamhetsplan 2026

Energicentrum Gotland

Fastställt av Välj ett objekt

Framtagen av

regionstyrelseförvaltningenregionstyrelseförvaltningen

Datum 2025-12-01

Gäller 2026

Ärendenr RS 2025/2573

Version [1.0]

Region Gotland

Besöksadress Visborgsallén 19

Postadress SE-621 81 Visby

Telefon +46 (0)498 26 90 00

E-post regiongotland@gotland.se

Org nr 212000-0803

Webbplats www.gotland.se

Innehåll

1. Inledning och bakgrund	3
2. Nulägesanalys	4
2.1 Omvärldsspaning	4
2.2 Nulägesbeskrivning	7
2.3 Nulägesanalys	8
3. Syfte och roll	9
3.1 Syfte.....	9
3.2 Roll.....	9
4. Målgrupper	10
4.1 Primära - direkt kommunikation	10
4.2 Sekundära – främst indirekt kommunikation via partners.....	10
5. De fyra naven (verksamhetsområden).....	11
5.1 Mobilitet.....	11
5.2 Energiproduktion och energigemenskaper	11
5.3 Energieffektivisering.....	11
5.4 Lagring och flexibilitet	11
6. Målsättningar	12
6.1 Vision och övergripande mål	12
6.2 Delmål	12
6.3 Insatser 2026	13
7. Övergripande aktivitetsplan	16
7.1 Q1 2026.....	16
7.2 Q2 2026.....	16
7.3 Q3 2026.....	16
7.4 Q4 2026.....	17
7.5 Löpande under året:	17
8. Referensgrupp	18
8.1 Gruppens syfte och mandat	18
8.2 Referensgruppens representanter.....	18
9. Bemanning.....	18
10. Verksamhetsplatser.....	19
11. Finansiering	19

1. Inledning och bakgrund

2016 beslutades att Sverige senast 2045 inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser. Utsläpp från verksamheter inom Sveriges gränser ska då vara minst 85 procent lägre än 1990. Målet i siffror är maximalt 350 tusen ton årligen inom Gotlands territorium. Detta innebär att målet till 2045 relativt 2022 års nivå är en utsläppsminskning om cirka 1 600 tusen ton koldioxid årligen, eller en minskningstakt om 70 tusen ton per år.

2024 var det första året som jordens medeltemperatur låg 1,5 grader över genomsnittet för förindustriell tid. Det är den temperaturhöjning som världens länder genom Parisavtalet pekat ut som ett tak.

För att undvika skenande klimatförändringar menar FN:s klimatpanel att en halvering av utsläppen globalt behövs mellan 2020 och 2030. För Gotlands del innebär det att de årliga utsläppen ska minska från cirka två till en miljoner ton koldioxidekvivalenter per år vid 2030. Därutöver poängterar klimatpanelen även betydelsen av restaurerade ekosystem för att mildra konsekvenserna av kommande klimatutmaningar.

Den regionala utvecklingsstrategin ”Vårt Gotland 2040” samt länets energi- och klimatstrategi ”Tillsammans mot 2030” anger som mål att Gotland är en förebild i energi- och klimatomställningen.

Energicentrum Gotland (fortsättningsvis benämnt Energicentrum) har i hög grad sitt ursprung, som koncept, i den färdplan som etablerades för de tidigare uppdraget Energipilot Gotland. Då som ett uttryck för den dialog som fördes mellan Energimyndigheten och berörda aktörer på Gotland. Verksamheten ska främja möjligheten att nå målen i den Regionala utvecklingsstrategin genom att stötta länets energiomställning.

Gotland har satt ambitiösa mål för att ställa om till ett hållbart energisystem och har sin styrka i goda förutsättningar för produktion av förnybar energi, ett starkt entreprenörsdriv samt engagerade medborgare och organisationer. Överföringskapacitet, regional nätkapacitet och lagring är fortsatta utmaningar för att det gotländska energisystemet ska utvecklas robust och flexibelt. Nyckeln till en framgångsrik omställning ligger i ett nära och långsiktigt samarbete mellan alla som är aktiva och verkar på Gotland, såväl besökare, boende, föreningar som företag och offentliga organisationer.

Region Gotland har, i samarbete med alla berörda aktörer på Gotland, etablerat ett genomförandeprogram för klimat-, miljö- och energi i syfte att konkretisera arbetet mot målen i den regionala utvecklingsstrategin. Energicentrum utgör en aktiv del att stötta genomförande hos allmänhet och näringsliv på ön.

2. Nulägesanalys

2.1 Omvärldsspaning

Vad säger gotlänningarna?

Den övergripande uppfattningen på Gotland är att det finns ett brett stöd för energiomställningen och sätta mål på området i den Regionala utvecklingsstrategin (RUS). Under hösten 2024 gjordes en attitydundersökning via SCB för att se till gotlänningarnas inställning i energiomställningen. Den gav bland annat att;

- många uppfattar ekonomiska hinder för att ställa om,
- en stor andel beskriver att de cyklar och/eller promenerar i högre grad, framför allt i Visby-området
- kunskapen kring flexibilitet kopplat till energi är relativt låg
- en stor andel känner till och/eller har blivit hjälpta av Energicentrum

Ledarskap

EU:s klimatmål är fortsatt drivande för omställningen i Europa och det är i än högre grad relevant att bevaka direktiv som kommer från EU för att förstå riktningen i Sverige och även regionalt. Samtidigt kännetecknas nuvarande energi- och klimatpolitik av att Sverige inte ser ut att nå uppsatta klimatmål och att man gått från att vara ett land i framkant till att nu riskera att inte uppnå överenskomna krav.

De enorma utmaningarna till trots, så kvarstår bilden av en enad regionalpolitik som prioriterar omställning till ett hållbart samhälle för Gotland. Under 2020 erkände även Regionfullmäktige status *klimatnödläge* för Gotland. I Regionfullmäktiges prioriteringar för mandatperioden inkluderas även arbete för ”en skyndsam energi- och klimatomställning”.

Jordbruk

I spåren av kriget i Ukraina och ökade priser har Sveriges regering föreslagit ett förlängt riktat ekonomiskt stöd till Sveriges livsmedelsproduktion. Stödet innebär en temporär förlängning under 2026 av den tillfälliga nedsättningen av koldioxid- och energiskatt på jordbruksdiesel som infördes 2022.

Industri

Ett eventuellt täktillstånd för Heidelberg Materials är ännu inte slutligt beslutat vilket ger en fortsatt fördröjning av det tänkta investeringsbeslutet för en kolin fångningsanläggning CCS-anläggning i Slite.

Inrikes transporter/mobilitet

Färjetrafiken för perioden 2027 till 2035 (2037) är upphandlad och avseende utsläpp ställs krav om 30 procents minskning jämfört de villkor som upphandlades inom innevarande kontraktperiod. Det innebär i praktiken att kommande krav uppfylls genom att exempelvis driva färjorna på naturgas med viss inblandning av biogas. Nuvarande operatör, Destination Gotland, vidhåller dock en ambition att kommande färjor ska rustas med teknik som möjliggör vätgasdrift och de har beställt en färja med den kapaciteten för leverans 2028/2029. Gotlandsbolaget ökar även sina investeringar i biogasproduktion både på och utanför Gotland.

Arbete mot reguljär el-/hybridflygstrafik till och från Gotland fortgår genom lokala nätverk och projekt, med ambitionen att en sådan trafik kan vara i drift inom 2028.

Vad gäller omställning inom mobilitet på Gotland sker inte den i den takt som krävs för att nå målet om 70 procents utsläppsreduktion 2027. När Gotlands utveckling jämförs med övriga Sverige framstår det tydligt att vi ligger efter gällande omställningen mot hållbar mobilitet. Gotland har:

- den äldsta fordonsflottan i landet
- de högsta PM10-nivåerna
- den kortaste körsträckan per bil
- flest bilar per 1 000 invånare
- lägst utnyttjande av kollektivtrafik

När det gäller satsningar på cykelinfrastruktur går det också åt fel håll. Gotland minskar sina investeringar per capita i utveckling eller drift av cykelinfrastruktur till 65 kronor (i jämförelse med 388 kronor i genomsnitt nationellt).

Elnät

Det faktum att Gotland inte ingår i det svenska stamnätet gör att vi står utanför handel i de stödtjänster som Svenska kraftnät har. Det hämmar fortsatt investeringar i lagringskapacitet på Gotland. Svenska kraftnät har beslutat att bygga två 220 kV sjökablar mellan Gotland och fastlandet. Färdigställandetid tydliggjordes i och med att utrustning och material formellt beställdes i december 2024 och kommunicerat färdigställande är år 2030.

Regelfrågan kring energidelning är fortsatt en hämmande faktor för en utveckling av samägda energilösningar. Relevant för energidelning är Förnybartdirektivet och Elmarknadsdirektivet. Dessa direktiv introducerar begreppet energigemenskaper, som är juridiska personer som kan bestå av EU-invånare, företag och organisationer. Ett regelverk för energigemenskaper skulle ha införlivats i Sverige sedan flera år tillbaka, men trots det har inga anpassningar hittills gjorts i svensk lag. Resultatet är att energigemenskaper knappt förekommer i Sverige, trots att det är en central del i EU:s strategi för den gröna omställningen och för medborgarnas engagemang.

För området flexibilitet är graden av digitalisering av elnäten en avgörande faktor. Här krävs påtryckningar i lagstiftning för att det ska finnas incitament för elnätsbolagen att ta i frågan. En tillräcklig grad av digitalisering möjliggör att alla användare blir en del av morgondagens elnät och kan spela en betydande roll i samhällsutvecklingen. Notan för elnätsutbyggnad spås av Sweco till upp mot 1000 miljarder kronor fram till 2045. De potentiellt samhällsekonomiska effekterna av besparingar tack vare flexibla resurser är mycket stora enligt en rapport från EU.

Ett positivt tecken på att det ändå rör på sig i regelverksutvecklingen i denna fråga är att regeringen inlämnat en proposition (Prop. 2025/26:26) om att trimma in nätföretagens intäktsramar och att tillåta lokaliseringssignaler i elnätstariffer. Det är ännu för tidigt att säga om den röstas igenom i Riksdagen. Om den gör det så kan den typ av *smarta tariffer* som Energicentrum arbetat länge med snart bli allmänt tillgänglig.

Elmarknaden

I oktober 2024 tog Svenska kraftnät första steget mot *flödesbaserad kapacitetsberäkning* på dagen-före-marknaden. Syftet är att bättre utnyttja elnätet, skapa effektivare handel och stärka EU:s gemensamma elsystem. Det leder till en viss utjämning av elpriser inom Sverige och Europa – något som ökar ekonomisk stabilitet och lönsamhet för både producenter och konsumenter, samt minskar risken för negativa elpriser.

Utgjämningen innebär dock att länder med traditionellt billig el får högre priser, medan producenter i dessa länder gynnas av ökad lönsamhet. Samtidigt kan bristande styrning på elmarknaden skapa problem. Ett tydligt exempel är Tyskland, där generösa subventioner till solenergi leder till överproduktion och negativa elpriser, eftersom det saknas incitament att minska produktionen vid låg efterfrågan.

Negativa priser drabbar icke-subventionerade producenter och försämrar lönsamheten. Därför är det positivt att Sveriges skattesubvention för mikroproduktion av el tas bort den första januari 2026. Däremot är sänkningen av stödet till solcellsinstallationer mindre motiverad. Det nya stödet till kärnkraft kan ses som ett undantag från principen om marknadsstyrning, eftersom det ger 40 års garanterad prissäkring – en form av subvention som riskerar att snedvrider marknaden.

Kraftproduktion

I november 2024 avslag regeringen de planerade vindkraftsparkerna i vattnen runt Gotland med hänvisning till försvarsintressen, vilket skapade ett tydligt hinder för Gotlands ambition att öka andelen närliggande förnybar energiproduktion. I dagsläget är det enda vindkraftsprojektet av storlek det som planeras på mellersta Gotland, med cirka 50 vindkraftverk, av företaget SR Energy. De väntas gå in i samrådsfas 2026.

Försvarsmaktens bedömningar utgör fortsatt en försvårande omständighet för utbyggnad av förnybar kraftproduktion. Från initiativ som solcellsanläggningar på hushållsnivå till havsbaserade vindkraftsparkar är det en utmaning att nå lösningar som accepteras av Försvarsmakten. Etableringen av rådet GAIST, en förkortning av "Gotland accelererar i samverkan för grön tillväxt", där bland annat Försvarsmakten ingår, möjliggör tätare dialog och diskussion kring dessa frågor framöver. FRAMAT, ett projekt lett av Länsstyrelsen och där Försvarsmakten ingår, syftar just till att öka samförståndet kring energifrågorna på Gotland.

Energi- och klimatrådgivning

Vissa förändringar kring energi- och klimatrådgivningen, från Energimyndighetens sida, skedde redan 2025 och innebar sammantaget en lägre finansiering av verksamheten på Gotland. Vi har dock förmått upprätthålla förmågan till personlig rådgivning, främst till allmänhet och i mindre mån även till företag, under 2025. Ytterligare förändringar väntas under 2026.

2.2 Nulägesbeskrivning

- Energicentrum har funnits i snart fem år och är en enhet inom Region Gotland/Regionstyrelseförvaltningen/avdelningen Regional utveckling.
- Organisationen består i dag av nio personer varav motsvarande sex tjänster är projektfinansierade.
- Den externa kommunikationen bedrivs via egen webbplats, konton på Facebook, LinkedIn, Instagram, YouTube, regelbundet nyhetsmejl samt genom andra aktörers kanaler.
- Energicentrums finansiering består i dag av basanslag om 3,9 msek.
- För 2026 bedrivs i nuläget fyra projekt där Energicentrum är ägare respektive större deltagare. Dessa är RURACTIVE (landsbygdsutveckling inom energi/mobilitet), FAKTUM (Framtiden är AKTiva Ungas Mobilitet), Tariff 2.0 och Ö-drifta. Klimatneutrala Gotland 2030 samt RESTOR är projekt där Energicentrum är deltagare.
- Inför 2026 är Energicentrum del i referensgrupp i projekten ”Mineralindustrin ställer om till koldioxidneutralitet”, ”I elsystemets tjänst: Hur kan elektrifierade transporter stötta vid kris?” och i projekt inom demokratisk legitimitet i energi- och klimatomställningen lett av Linköpings universitet.
- Energicentrums referensgrupp är tillika referensgrupp för Energiön Gotland samt för energifokuserade insatser hos Science Park Gotland.
- Energicentrum är medlem i Energikontoren Sverige och därmed en del av nätverket som utgörs av totalt 14 energikontor runtom i Sverige.

2.3 Nulägesanalys

Energiomställningen på Gotland går långsamt i förhållande till uppsatta mål. Med det sagt finns en fortsatt en generellt positiv inställning från hela samhället till att vi behöver ställa om.

Konkreta insatser, och inställningen att ”det brådskar”, saknas för att nå målet om 70 procents utsläppsreduktion inom transporter till 2027. Det klimatpolitiska rådet anger i sin granskning 2025 att inget av etappmålen för inrikes transporter eller utsläppsmålet för 2030 kommer att nås med beslutad politik. I och med att nettoupptaget i skog och mark kraftigt försämrats så kan det förväntas att bindande EU-åtaganden innebär ytterligare krav på kraftigt reducerade utsläpp i bland annat transportsektorn. För Gotland specifikt ser vi fortsatt att kulturen kring nyttjandet av egen bil är oerhört stark.

Det är fortsatt så att beslutet att avslå havsbaserad vindkraft i Gotlands närhet påverkar Gotlands utvecklingsmöjligheter negativt när det kommer till att ökad resiliens i energiförsörjningen.

Vidhållen tidplan kring ny överföringskapacitet (fastlandskablar) till år 2030 är viktig för att möjliggöra en utbyggnad av lokal förnybar energiproduktion och en anslutning till stamnätet som sin tur medger deltagande i Svenska Kraftnäts stödtjänster med lagringskapacitet.

Resultaten i SCB-undersökningen bör beaktas i Energicentrum kommunikation och kunskapsspridning, framför allt i fråga om att visa på att omställning inte per automatik behöver vara ekonomiskt belastande.

Med del av arbetet riktat mot energigemenskaper förblir regelfrågan en utmaning för fortsatt motivation och genomförande.

Energicentrum behöver täta avstämningar med Energiön Gotland för att se till att möjliga synergier tas tillvara och att suboptimering undviks.

3. Syfte och roll

3.1 Syfte

Energicentrum ska stärka gotlänningarnas och näringslivets möjligheter att ställa om till ett effektivt och hållbart energisystem. Genom att inspirera och öka kunskapsnivån skapas engagemang och en vilja att investera i, och ställa om till ett hållbart energisamhälle.

Energicentrums ledord är: *kunskap, inspiration och möjliggörare.*

3.2 Roll

Energicentrum tar flera roller:

- *Kommunikation.* Energicentrum agerar som en kommunikationscentral och har löpande en dialog med gotlänningarna om vad som händer inom energiomställningen på Gotland, sprider goda exempel och visar möjliga vägar framåt. Energicentrums kommunikationsstrategi genomsyrar hela verksamhetens arbete. Den externa kommunikationen kännetecknas av att den är lyhörd, inspirerande, coachande och stöttande.
- *Energi- och klimatrådgivning.* Energicentrum erbjuder kostnadsfri och opartisk energi- och klimatrådgivning för den enskilde individen och till små- och medelstora företag. Syftet med rådgivningen är att minska energiberoende och klimatpåverkan.
- *Projektstöd.* Energicentrum coachar externa initiativ till investerings- och projektmedel när det är relevant. Det innebär att praktiskt vägleda till relevanta utlysningar, sammanföra partners och vara ett stöd i utformningen av ansökan.
- *Expertis.* Energicentrum innehar systemexpertis, i syfte att stödja det engagemang som skapas inom målgruppen.
- *Driva projekt.* Energicentrum äger projekt inom områden som syftar till att förbättra allmänna förutsättningar för Gotlands energiomställning.
- *Mätning och visualisering.* I den mån det är möjligt mäter Energicentrum sin egen verksamhet och verkar för att kontinuerligt mäta och visualisera Gotlands energiomställning, på olika nivåer och från olika perspektiv.

Verksamheten beaktar i alla led miljö och klimat i sina egna val och åtaganden.

4. Målgrupper

4.1 Primära - direkt kommunikation

- Gotländska hushåll och deltidboende.
- Små och medelstora företag på Gotland.
- Organisationer och föreningar på Gotland.
- Nätverk av individer, communities.

4.2 Sekundära – främst indirekt kommunikation via partners

- Gotländska barn och ungdomar, en viktig påverkansgrupp (mot föräldrar) nu och representerar nästa generation.
- Intressenter till gotländska energiomställningen (till exempel nationella påverkansgrupper och myndigheter, möjliga leverantörer och finansiärer med flera.).

5. De fyra naven (verksamhetsområden)

För att hitta rätt i samspelet med andra aktörer och för att skapa fokus i Energicentrumets verksamhet, kanaliseras våra insatser inom fyra verksamhetsområden som vi kallar ”nav”. Ambitionen är att inom naven agera koncentrerat mot målgrupper och intressenter för att skapa förutsättningar för andra att agera. Då stor del av verksamheten bedrivs i projektform är det dock ofrånkomligt så att dessa kan spänna över flera nav samtidigt.

5.1 Mobilitet

Energicentrum ska verka som ett nav inom mobilitet som syftar till att driva frågor kring hållbar mobilitet och ett fossilfritt transportsystem på Gotland. Vi utgår från den så kallade fyrstegsprincipen, med vårt huvudsakliga fokus på de två första stegen, för att säkerställa att åtgärder i transportsystemet planeras på ett kostnadseffektivt, hållbart och resurseffektivt sätt. Principen innebär att transportproblem i första hand bör lösas med så små ingrepp som möjligt, innan lösningen blir större och mer kostsamma åtgärder, som ny infrastruktur.

De fyra stegen är:

1. Tänk om med syfte att minska behovet av transporter.
2. Optimera med syfte att öka effektiviteten i det som redan finns.
3. Bygg om med syfte att förbättra säkerhet och funktion utan ny infrastruktur.
4. Bygg nytt, ska endast tillämpas om tidigare steg inte räcker för att uppnå målen.

Inom vårt arbete med mobilitet strävar vi efter en mer jämlik fördelning mellan de olika transportsätten än vad som råder i dag.

5.2 Energiproduktion och energigemenskaper

Det här navet ska fungera som en informations- och kunskapscentra samt vara starkt stödjande gentemot etableringen av lokal energiproduktion samt energigemenskaper. I detta ryms även att understryka att behovet av flexibilitet och lagring ökar i jämna steg med ökade mängder variabel energi. Navets funktion är således att främja ett robust lokalt elsystem, genom både gemensamma- och individuella satsningar för en ökad självförsörjningsgrad. Uppdraget innefattar en förmåga att kartlägga, analysera och visualisera nya lösningar.

5.3 Energieffektivisering

Energieffektivisering är ett kraftfullt verktyg som innebär att främja ändrade beteenden och effektiva åtgärder för att minska eller helt eliminera energibehov. Här kan Energicentrum med sin kompetens, och direkt via sina rådgivningstjänster, konkret bidra till att företag, organisationer och privatpersoner arbetar aktivt med effektivisering i sina egna byggnader och verksamheter, så att energin används smart.

5.4 Lagring och flexibilitet

Inom lagring och flexibilitet ryms många systemfrågor och kopplingar till det regionala elnätet. Här handlar det i hög grad om teknisk analys, och verktyg för styrning för ett effektivare utnyttjande, både från kundens perspektiv samt för elnätet som system. Inom det här navet bidrar vi med kunskapshöjning i kombination med projekt för att skapa veckling.

6. Målsättningar

6.1 Vision och övergripande mål

2040 har Energicentrum inspirerat och coachat Gotland till att ha investerat i och ställt om till ett förnybart energisamhälle.

Energicentrum bidrar på så vis till att Gotland blir en förebild och når de nationella energi- och klimatpolitiska målen före övriga Sverige.

1. 2040 har Gotland ett energisystem baserat på förnybar energi (Vårt Gotland 2040).
2. Senast 2027 har växthusgasutsläppen inom transportsektorn minskat till 70 procent, att jämföra med det nationella målet till 2030 jämfört med utsläppsnivåer för 2010.
3. 2030 har Gotland en 50 procent effektivare energianvändning jämfört med 2005 i relation till bruttoregionalprodukten, BRP. Målet är därmed lika högt ställt som Sveriges nationella mål. Sveriges mål jämförs med bruttonationalprodukten, BNP.

Noter

- Målet för Gotland följs upp genom bearbetning av kommunal och regional energistatistik, KRE, från Statistiska Centralbyrån enligt arbetsmetoden för bearbetning av KRE som grundar sig på Energimyndighetens publikation ER 2015:17 vilken använts i framtagandet av Gotlands Energibalans på uppdrag av Länsstyrelsen i Gotlands län.
- Följs upp i indikatoruppföljningen av etappmålet inom Begränsad klimatpåverkan som Länsstyrelsen gör årligen
- Ingår i Länsstyrelsens uppföljning i energi- och klimatstrategin.

6.2 Delmål

Vi har valt att ta bort delmålen från tidigare verksamhetsplaner då de i hög grad var utformade kring resultat som Energicentrum inte har rådighet över. Som sådana var de snarare uttryckta förhoppningar om en allmän utveckling i energiomställningen än konkreta och mätbara mål kopplat till Energicentrumets verksamhet och insatser.

6.3 Insatser 2026

Genom att nyttja kunskaper och resurser inom Energicentrum driver vi ett arbete fokuserat på energiinsatser hos medborgargrupperingar, kallat Sockeneffekt. Sockeneffekt är en integrerad del av Energicentrums fortlöpande arbete där vi söker att inspirera och stödja grupper med visat intresse.

Nedan listas först de insatser som sker brett inom Energicentrum följt av de specifika insatserna inom respektive projekt.

ENERGICENTRUM

Insatser 2026:

- a) Flytt av webbplats, under Q1 och Q2, för ökad tillgänglighet.
- b) Påbörja arbetet med att implementera ett verktyg för nyhetsbrev under Q3, Q4.
- c) Instiftande av vandringspris, Årets gotländska energiinitiativ, i samband med Energicentrums femårsjubileum.
- d) Vara del i Gotlands representation inom Baltic Energy Islands Connect, BEIC, och verka för utveckling och ett ökat utbyte mellan berörda öar.
- d) För det löpande arbetet i Energicentrums verksamhet, se 7. Övergripande Aktivitetsplan.

RURACTIVE

Mål 2026: Att stärka gotlänningars delaktighet, kunskap och förmåga att bidra till energiomställningen genom digitala verktyg, informationsinsatser och lokalt engagemang. Kommande år ska även en nulägesbild av gotlänningars inställning till energiomställning, beteendeförändring och aktiviteter inom dessa områden visualiseras med hjälp av en enkätstudie.

Insatser 2026:

- a) Utveckla ett digitalt beslutsstöd för energieffektivisering. Verktöget utvecklas för och tillsammans med gotländska ideella föreningar och organisationer.
- b) Skapa pilotcase i tre socknar för Energiväskan 2.0 med till viss del uppdaterat innehåll. Utlåning inom socknarna. Lanseras för hela Gotland hösten 2026. Väskorna ska även testas av studenter på Uppsala universitet.
- c) Kopplat till Sockeneffekt: Skapa fyra informationsfilmer på svenska och även engelska, om aktuella ämnen inom energi-/mobilitetsområdet.
- d) Hålla fyra informations-webbinarier ”Digital tematimme”. Temat sätts utifrån ämnen som är aktuella inom energi- och mobilitetsområdet.
- e) Enkätstudie, för att få ett nuläge kring gotlänningars syn på sin egen delaktighet i energiomställningen kopplat till beteende, intresse och användning.

Ö-DRIFTA

Mål 2026: I förarbetet ska vi ha genomfört kartläggning och analys samt tagit fram en beredskapsmetod och informationsmaterial om energiberedskap för företag. Under 2026 ska företag rekryteras och besökas samt seminarier, workshops och studiebesök genomföras.

Insatser 2026:

- a) Rekryterat och besökt minst tio företag
- b) Genomfört två till tre seminarier, workshops och studiebesök för företagen.
- c) Tagit fram informationsmaterial, så som broschyrer och filmer.

TARIFF 2.0

Mål 2026:

Projektet som löper till och med april 2026, har som kortsiktigt mål att optimera och validera den framtagna nättariffen, samt att sprida kunskap om flexibilitetsstyrning till deltagande företag samt kunskaper om nättariffen till hela elnätsbranschen.

Långsiktiga mål:

- Ökad reglerförmåga i elsystem som kompletterar elhandelspriser vilket minskar behovet av utbyggnad av elnäten.
- Minskat antal abonnenter som nekas solcellsinstallationer.
- Färre lokala flaskhalsar på grund av spotprisföljning.
- Mer aktiva användare, med rådighet över egna kostnader och klimatavtryck.
- Nya affärsmöjligheter för tredje part, skapat i symbios mellan elbolag och användare genom ett behov av enkel och smart styrning med visualisering och automation utan några förkunskaper.

Insatser 2026 :

- a) En slutrapport publicerad innan projektets slut.
- b) Ett direktsänt digitalt slutseminarium.
- c) Digitala möten med elnätsbranschen och fysiska träffar med testpiloter vid behov.
- d) Kontinuerlig uppgradering av tariffens styrförmåga genom fokus på spänningsreglering och överliggande nät.
- e) Analyser av resultat för att kunna utvärdera tariffen.

RESTOR

Mål 2026: Datainhämtning i samarbete med Uppsala universitet.

Insatser 2026 :

- a) Fokus 2026 är att få tillgång till relevant data för att kunna påbörja analysarbetet som ska ligga till grund för MCDA-verktyget.

FAKTUM

Mål 2026: Avsluta projektet februari 2026

Insatser 2026 :

- a) Publicera slutrapport och KTH gör akademisk publikation.
- b) Skapa bred förankring inom Region Gotland genom möten med berörda verksamheter, ta fram beslutsstöd för planerare och inspirerande material för skolorna.
- c) Publicera nationell "läroplan" för hur arbete kan bedrivas med att inkludera barn i transportrelaterade frågor.

KLIMATNEUTRALA GOTLAND (Viable Cities)

Insatser 2026: bistå projektet med kommunikation- och marknadsexpertis på 20 procent.
Måluppfyllnad enligt projektmål (Region Gotland, Enhet Samhällsplanering)

Det pågår ett kontinuerligt arbete med projektansökningar vilket medför att Energicentrum väntas driva fler projekt än ovan listade under 2026 men som i skrivande stund inte är beslutade eller ens kända. Ambitionen är att driva nya projekt inom naven Mobilitet och Lagring och Flexibilitet under 2026. FAKTUM avslutas sista februari 2026 och Tariff 2.0 sista april 2026.

7. Övergripande aktivitetsplan

Energicentrum verkar i första hand inom existerande nätverk, kanaler, event och forum på Gotland. I de fall det inte finns eller är prioriterat, tar Energicentrum egna initiativ som möjliggörare - för att nå en given grupp.

Verksamhetens lokaler fungerar som en naturlig samlingspunkt och förutom den kontinuerliga rådgivningen mot hushåll, hålls kontinuerligt samverkansmöten och seminarier på plats hos Energicentrum.

Lika mycket som vi deltar aktivt runtom på ön agerar vi också digitalt. Det pågår ett fortlöpande arbete med att hålla webbplatsen relevant, känd och tillgänglig. Under våren 2026 blir Energicentrum, för ökad tillgänglighet, en delwebb kopplad till gotland.se. I tillägg till det hjälper de sociala kanalerna till att öka tillgängligheten på mottagarens villkor samt levandegör både våra egna och andras insatser inom energiomställningen på Gotland.

7.1 Q1 2026

- Deltar vid 92 möjligheter med Energidag i pris till "Årets socken".
- En Fredagskaffi (frukost) på Energicentrum.
- Deltagande och medarrangemang inom Energinätverket.
- Beslut om en format för en fortsättning av företagsevenet "Energiskörd Gotland".

7.2 Q2 2026

- Energisafari med studiebesök, seminarium med mera.
- Utveckla och genomföra konceptet "Mötesplats Energi" hos Energicentrum under Almedalsveckan, 22 till 26 juni. Genomför även egna seminarium med utgångspunkt i våra projekt.
- En Fredagskaffi (frukost) på Energicentrum.
- Deltagande och medarrangemang inom Energinätverket.

7.3 Q3 2026

- Skördefestivalen, möter allmänheten.
- Mobilitetsveckan (alltid 16 till 22 september) med tydligt värdskap från samlad arrangörsgrupp – från hållbart resande till tungtransporter.
- Beredskapsveckan – engagemang med fokus på energiberedskap.
- Deltagande och medarrangemang av träff inom Energinätverket.
- En Fredagskaffi (frukost) på Energicentrum.

7.4 Q4 2026

- Företagardagen, utställare och/eller break-out session.
- Deltagande och medarrangemang av träff inom Energinätverket.
- En Fredagskaffi (frukost) på Energicentrum.

7.5 Löpande under året:

- Synlighet och interaktion i digitala kanaler, enligt riktlinjer och innehållsplan. Kvalitativa och kvantitativa nyckeltal kopplat till respektive kommunikationskanal återfinns i Energicentrums kommunikationsplan.
- Regelbunden direktkommunikation i grupper och till bred prenumerantkrets.
- Rådgivning och möten med näringsliv och allmänhet inom ramen för Energi- och klimatrådgivningen
- Arbeta aktivt inom programmet Cykelvänligast och arbeta med kunskapshöjande insatser och aktiviteter.
- Sammankallande i "Mobilitetsgruppen" inom avdelning Regional utveckling och där verka för ökade insatser inom hållbar mobilitet från Region Gotland.
- Marknadsföra Företagsstöd i den mån det finns för energifokuserade åtgärder.

8. Referensgrupp

Energicentrumets referensgrupp har en bred förankring, som väl representerar det gotländska perspektivet och som har förmåga att styra mot det nationella målet om att Gotland går före övriga Sverige genom accelererad omställning. Referensgruppen utvecklades 2024 till att omfatta Energicentrum, projektet Energiön Gotland samt de energiinsatser som görs av Science Park Gotland. Gruppen förväntas mötas cirka fyra till sex gånger per år.

8.1 Gruppens syfte och mandat

- Ge verksamheten stöd och riktning.
- Säkerställa breda perspektiv i beslut.
- Signalvärde – vi gör det tillsammans.
- Bidra till årlig verksamhetsplan.
- Ta ekonomiska beslut inom basfinansieringen.
- Vid behov prioritera projektansökningar.
- Vara ambassadörer för Gotlands energiomställning - utifrån respektive verksamhet.

8.2 Referensgruppens representanter

- Tillväxt Gotland
- GUBIS
- Science Park Gotland
- LRF
- GEAB
- Länsstyrelsen
- Uppsala universitet, Campus Gotland
- Region Gotland (ordförande)
- Medborgarstol (Representant från den gotländska allmänheten).

9. Bemanning

Bemanning i början på 2026 beräknas vara enligt följande:

- Enhetschef
 - Patrick Dahl, tillsvidareanställd, 100 %
- Energi- och klimatrådgivare (privatpersoner och företag)
 - Anna Bäckstade, tillsvidareanställd, 90 %
- Teknisk projektledare
 - Magnus Jennerholm, tillsvidareanställd, 100 %
- Energicoach
 - Richard Glifberg, tillsvidareanställd, 100 %
- Kommunikationsstrateg
 - Sophie Sölveborn, tillsvidareanställd, 100 %
- Marknadsförare med grafisk formgivning
 - Thomas Bergström, tillsvidareanställd, 100 %

- Projekt: FAKTUM – Framtiden är AKTiva Ungas Mobilitet
 - o Petra Ahlman, projektledare, projektanställning 100 %
- Projekt: Tariffmodeller, Tariff 2.0, RESTOR
 - o Carl Brundin, projektkoordinator, projektanställning, 100 %
- Projekt: RURACTIVE
 - o Therese Wilhelmsson, projektledare, projektanställning, 100 %

10. Verksamhetsplatser

Energicentrum ska samverka och inspirera, samla och driva, rådge och upplevas tillgängliga av allmänhet och näringsliv. För att uppnå det strävar vi efter aktiv närvaro över hela ön, både fysiskt och digitalt. Våra lokaler används även kontinuerligt för samverkansmöten, seminarier, rådgivningar. Under Almedalsveckan arrangeras ”Mötesplats Energi” i lokalerna.

11. Finansiering

I november 2020 beslutade regionfullmäktige följande:

Budgetmedel för permanentning av Energicentrum Gotland tillförs regionstyrelsen från och med 2021.

Syftet med basfinansieringen är:

- Att kunna tillhandahålla Gotlands allmänhet och omvärlden med information och kommunikation kring Gotlands energiomställning. Digitalt, via kontor och möten.
- Att med personella insatser kunna vara drivande, stödjande och sammankopplande i Gotlandsbaserade energiomställningsinitiativ.
- Att vara en naturlig kontaktpunkt mot parter som kan medverka till Gotlands energiomställning, såsom relevanta EU-parter, företag, akademien med flera.
- Att fortlöpande skapa projektansökningar för att accelerera arbetet.

Under 2026 kommer projekt som Energicentrum leder/är del i finansieras av;

- Ö-drifta, med medel från ERUF + 1:1-medel
- Tariff 2.0 med medel från ERUF + 1:1-medel
- FAKTUM från Vinnova
- RURACTIVE från Horizon (EU)
- RESTOR från LIFE
- Klimatneutrala Gotland 2030 från Energimyndigheten (Viable Cities)